
Literatuurbespreking

Waarom een psychose niet zo gek is

Stijn Vanheule

Uitgeverij Lanoo Campus

ISBN 978 94 0147 7673 Prijs: € 25,99 / e-book € 14,99

Ron Naaijer

Soms zijn er van die boeken die in één keer uitgelezen worden. 'Waarom een psychose niet zo gek is' van de hand van onze zuiderbuur Stijn Vanheule is er zo één. Stijn Vanheule is hoogleraar klinische psychologie en psychoanalyse aan de Universiteit van Gent. Hij is een internationaal gewaardeerd psychoanalyticus en expert op het gebied van psychosen en psychiatrische diagnostiek. De auteur wil met dit boek meer begrip creëren voor wat er gebeurt tijdens een psychose en meer zicht op perspectief en hoop, door handvatten te geven om beter te spreken en te luisteren naar mensen met een psychotische kwetsbaarheid.

Een psychose is een fascinerend fenomeen. Door de jaren heen zijn er veel discussies geweest over de benadering en de behandeling van mensen met een psychotische kwetsbaarheid. Mensen die een psychose doormaken voelen zich vaak onbegrepen en raken het contact met de mensen om hen heen kwijt, met eenzaamheid tot gevolg. In de laatste jaren wordt steeds meer de focus gelegd op bijvoorbeeld verbindende gespreksvoering van Jules Tielens. Dit beschrijft hij in zijn boek 'in gesprek met psychose'. Hierbij wordt ingestoken op verbinding maken met degene die psychotisch is. Een mooie quote die bij blijft uit het boek van Tielens is: 'Je kunt gelijk hebben, maar is het relevant?' Deze quote sluit ook goed aan bij het boek van Stijn Vanheule. Tielens doelt hierbij op de waarneming van de hulpverlener dat iemand die psychotisch is en het zelf niet door heeft. Het werkt dan niet dat de hulpverlener dit met de betrokkene bespreekt want die kan niets met deze constatering. Aan de hand van voorbeelden uit zijn eigen praktijk neemt de auteur je mee in de duiding van psychotische ervaringen. Hij beschrijft een psychose als een onderbroken verhaal. Door het gedachtengoed met een film te vergelijken maakt de auteur een psychose beeldend en ontstaat er meer begrip voor de lezer. De auteur biedt handvatten om vanuit menselijkheid om te gaan met psychose. Weg van diagnose maar ingaan op de belevingen en de context. Psychose is een vorm van beleven, geen vorm van zijn.

De auteur besteedt ruim aandacht aan de theorie van Freud waarbij de primaire denkprocessen (impulsief denken zoals in dromen en bij grappen) en secundaire denkprocessen (logisch redeneren vanuit de realiteit) door elkaar lopen. Dit zorgt er volgens Freud voor dat er overdag meer primaire denkprocessen plaatsvinden waardoor het lijkt als of je in een bizarre droom leeft. Het komt dan voor dat kleinigheden alle aandacht opeisen. Het lukt niet meer om de gedachten te structureren. Bij mensen zonder psychotische verschijnselen is het veilig om de wereld te aanschouwen, in een psychose is dit verstoord is het niet langer een veilig vertrekpunt om naar de wereld te kijken. Het zelfgevoel stort in en de overblijvende brokstukken vermengen zich met de buitenwereld. Er lijkt meer sprake van controleverlies over woorden en gedachten.

Deze gaan zich vermengen. In wanen en hallucinaties verstoren manipulaties van buitenaf de filmische stroom van het bewustzijn. Wanen en hallucinaties proberen zin te geven aan een uitzinnige wereld waarin belangrijke punten van houvast zijn weggevallen.

Naast de theorie van Freud wordt onder andere aandacht besteed aan de zienswijze van Jacques Lacan, Jim van Os, Shitij Kapur, Wouter Kusters en Carl Gustav Jung. Dit alles om te onderbouwen dat het bestaansrecht gegeven aan de onzin uit een psychose van belang is. De auteur stelt dat een psychose slechts leefbaar kan worden door juist het onlogische van een psychose een plek te geven.

Met het boek 'Waarom een psychose niet zo gek is' voegt de auteur een goed en leesbaar exemplaar toe aan menig boekenkast. De auteur schrijft op een begrijpelijke en toegankelijke manier over de duiding van, de betekenis, het begrijpen en de benadering van psychose. Hij beschrijft een psychose als een narratief waarop de grip verloren is. Door een actief luisterende en geïnteresseerde houding aan te nemen en de cliënt niet te veroordelen wordt men uitgenodigd om samen vanuit verbinding met de cliënt opzoek te gaan naar een nieuw perspectief. De auteur nodigt de lezer uit om een behandeling en benadering 'op maat' te maken.